

ВИБІР РАЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ МЕХАНІЗМУ ПЕРЕСУВАННЯ БЕЗКАНАТНОГО ЛІФТА

*Молчанов А.О., Казанчан А.К., Кузнєцов Ю.М.,
Херсонський державний морський інститут*

Вступ. У підйомно-транспортній техніці разом із удосконаленням традиційних засобів канатного підйому розвивається принципово інший, механічного типу напрям із розробки та створення засобів і систем безканатного підйому [1, 2].

Актуальність дослідження. Безканатний механічний підйомник є самохідним вантажоносієм, що переміщується по вертикальній або складній просторовій трасі за допомогою автономного механізму пересування, який може бути обладнаний одним із трьох типів рушіїв – гвинтовим, зубчастореєчним або колісно-рейковим (фрикційним). На наш погляд колісно-рейкові рушії найбільш перспективні, оскільки володіють такими істотними перевагами, як високий коефіцієнт корисної дії (ККД), низька енергоємність, компактність і простота конструкції.

Постановка задачі. Підвищити надійність та довговічність механізму пересування безканатного ліфта шляхом усунення зі структури зайвих зв'язків.

Під час розробки подібних механізмів пересування принциповим є вибір раціональних способів і засобів забезпечення примусового притискання ведучих коліс до рейкового шляху на вертикальних і похилих трасах руху.

Природно, що при виборі способу примусового притискання орієнтуються, перш за все, на силові можливості, властиві будь-якому транспортному пристрою. Мова йде про сили гравітації, що виявляються під час дії маси вантажоносія і транспортного вантажу. Проте традиційний підхід до питання забезпечення нормального навантаження в зонах стикання ведучих коліс у даному випадку ускладнений низкою обставин.

Механізм пересування фрикційного підйомника повинен забезпечувати такі операції:

– перетворення дії маси вантажоносія і вантажу, що транспортується, у зусилля притискання ведучих коліс до рейок при автоматичному виборі значень зусилля залежно від виникаючого опору руху;

– збільшення зовнішнього навантаження, що сприймається з боку вантажоносія, корисним вантажем і передачі його під прямим кутом до напрямку дії маси при плоскопаралельному переміщенні ведучих коліс у бік рейок;

– рухливість складових елементів відповідно один до одного, що необхідна як для перетворення зовнішнього навантаження в зусилля

притискання, так і для компенсації геометричної недосконалості рейкового шляху, що виникає внаслідок прогинів, неточностей монтажу, зносу тощо.

Найбільш повно вказаним вимогам задовольняють, на наш погляд, колісно-рейкові механізми пересування з шарнірно-важільними притискними пристроями.

Ходові випробування одного з перших експериментальних зразків ліфта [3] вантажопідйомною силою 2 кН показали, що застосована тут багатоконтурна шарнірно-важільна система механізму притискання ведучих коліс до вертикальних рейок має значний опір, небажаний при самонастроюванні з силової і кінематичної точок зору (автоматичне стеження за геометрією траси руху та змінами опору руху при гарантованому контакті між колесами і рейками). Як з'ясувалося, причина тому – наявність зайвих зв'язків.

Викладення основного матеріалу. Підраховуємо число зайвих зв'язків q механізму пересування експериментального ліфта, структурна схема якого представлена на рисунку 1, за формулами Малишева і Озола [4, 5]:

$$q = w + \sum_{i=1}^{i=5} ip_i - 6n, \quad (1)$$

$$q = w + 6k - f, \quad (2)$$

де w – рухомість механізму;

p_i – число кінематичних пар 1-го класу;

n – число рухомих ланок;

k – число незалежних контурів, що відрізняються від інших як мінімум однією ланкою або однією кінематичною парою,

$$k = p - n;$$

p – число кінематичних пар,

$$p = p_V + p_{IV} + p_{III} + p_{II} + p_I;$$

f – сума рухомостей кінематичних пар,

$$f = p_V + 2p_{IV} + 3p_{III} + 4p_{II} + 5p_I.$$

Раціональність структури механізму підтверджується результатами розрахунку за Малишевим – Озолем і додаткових досліджень рухомостей у контурах.

Проведені розрахунки згідно з залежностями (1) і (2) при $w = 12$, $n = 27$, $p_V = 40$, $p_{IV} = 12$ однієї з перших конструкцій безканатного ліфта, а також аналіз рухомостей у контурах підтверджують, що тут наявні 98 зайвих зв'язків.

Така схема механізму працює тільки за рахунок невинуватих завищених зазорів у кінематичних парах і непередбачених деформацій ланок.

У конструкції явно бракує рухомості щодо вертикальної і горизонтальної осей системи шарнірно-важільного механізму пересування. Тому до його складу необхідно ввести кінематичні пари, що володіють кутовими рухомостями відносно цих осей.

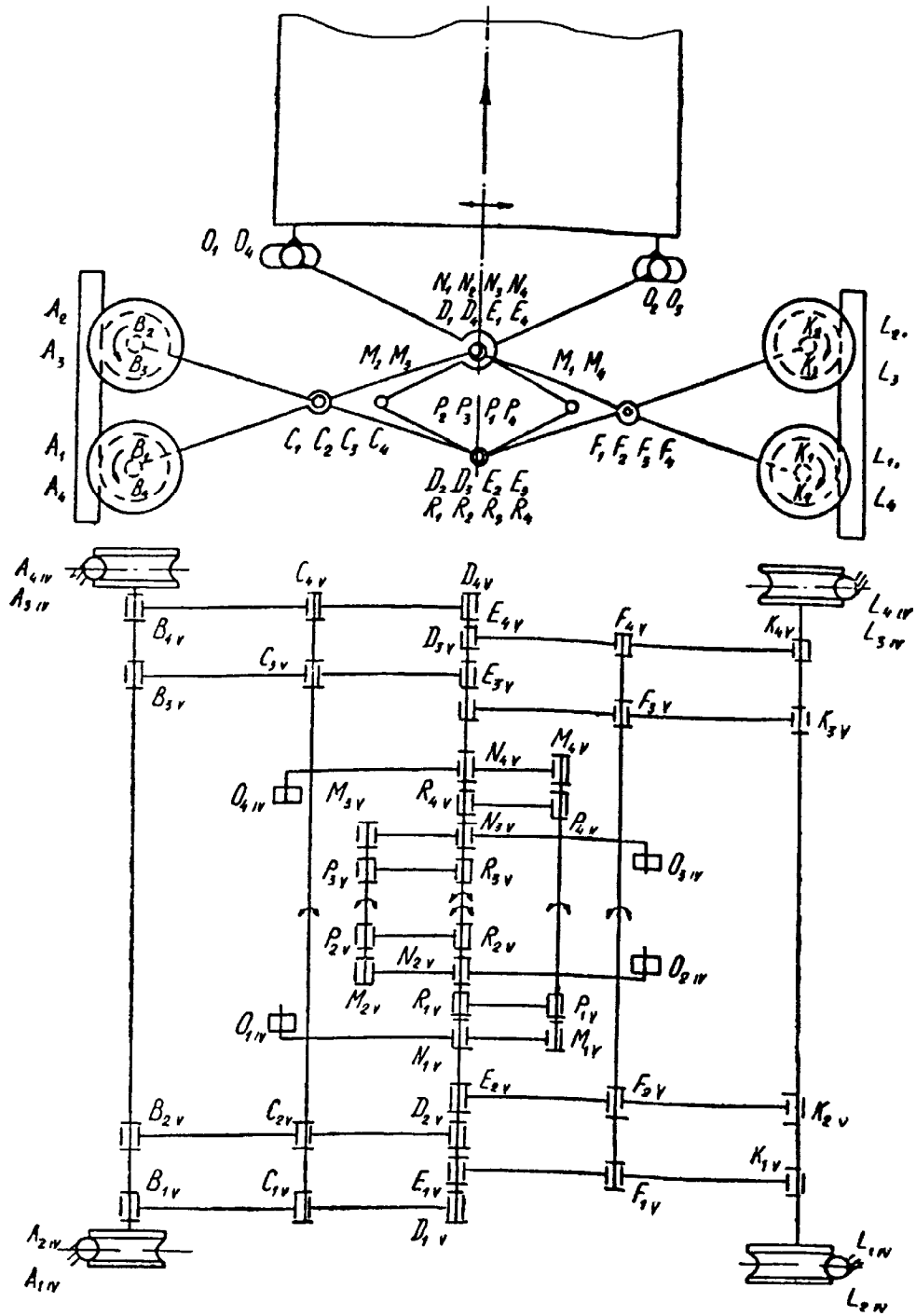

Рисунок 1. Структурна схема механізму пересування експериментального ліфта

Одна з можливих структурних схем механізму пересування без зайвих зв'язків показана на рисунку 2. У ньому $w = 17$, $n = 43$, $p_v = 23$, $p_{IV} = 9$, $p_{III} = 30$. Перевірка за залежностями (1), (2) і дослідження рухомостей у контурах запропонованої схеми механізму підтверджують, що вона не має зайвих зв'язків.

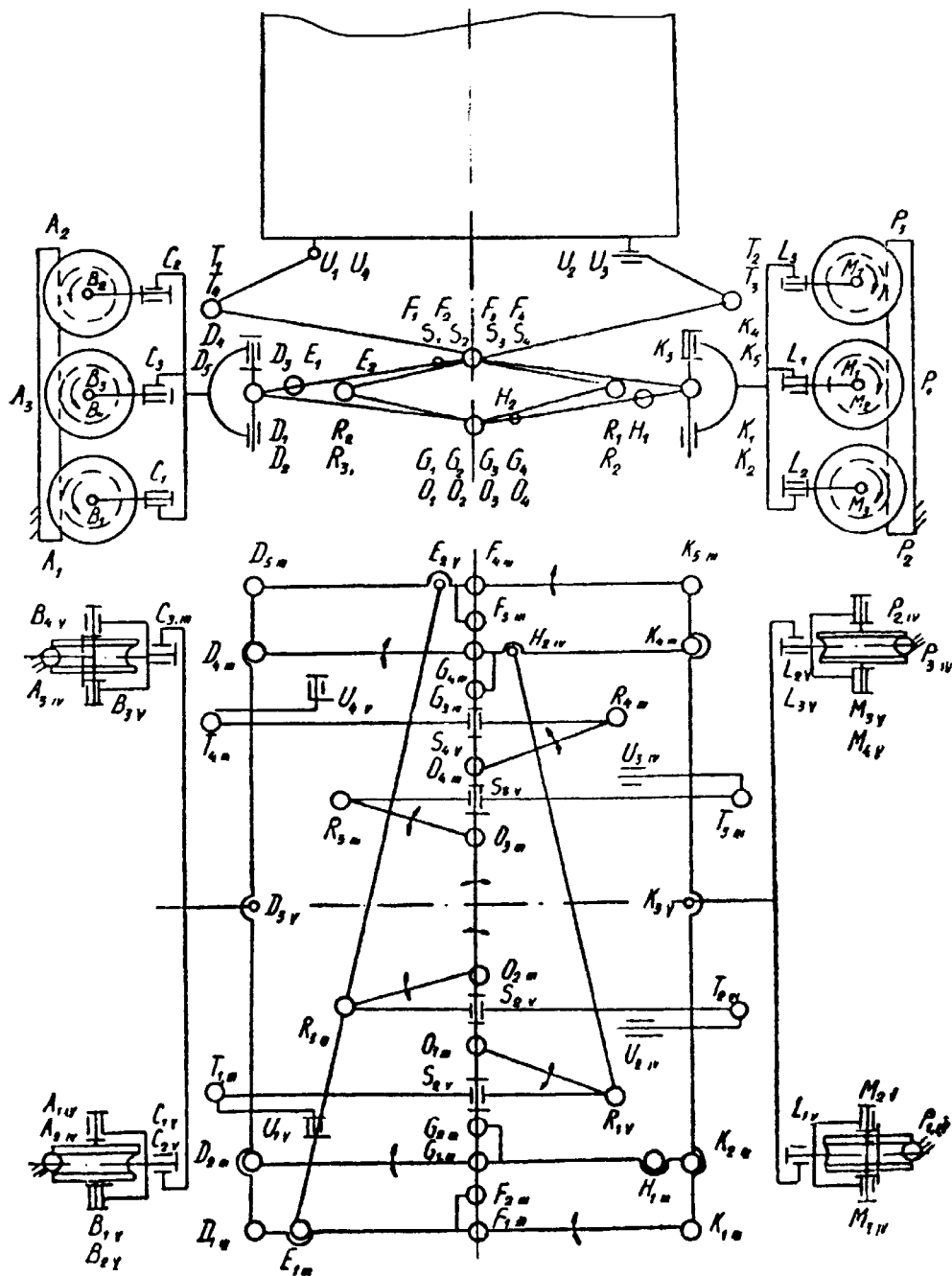

Рисунок 2. Структурна схема механізму пересування ліфта без зайвих зв'язків

Висновки. Запропонована структурна схема механізму пересування без зайвих зв'язків та її реалізація дозволить істотно підвищити надійність безканатного ліфта фрикційного типу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. А.с. 482 379 СССР, МКИ В 66 б 9/16. Бесканатная подъемная установка / А.А.Молчанов, А.П.Жучков, В.П.Дудченко (СССР). – № 1713375/22–11; заявл. 15.01.71; опубл. 30.08.75; Бюл. № 32.
2. А.с. 775 034 СССР, МКИ В 66 В 9/02. Подъемно-транспортная система / А.А.Молчанов (СССР). – № 2612071/27–11; заявл. 04.05.78; опубл. 30.10.80; Бюл. № 40.
3. Молчанов А.А. Грузовой лифт нового типа // Общественное питание. – 1980. – № 8. – С. 54–55.
4. Решетов Л.Н. Самоустанавливающиеся механизмы : справочник. – М. : Машгиз, 1979. – 334 с.
5. Кожевников С.Н. Основания структурного синтеза механизмов. – К. : Вища школа, 1979. – 232 с.